

Miért érdemes támogatni a civil szervezeteket a NEFE területén?

A civil szervezetek szerepe a fejlődés és a nemzetközi fejlesztés finanszírozásában elvitathatatlan, ami már akkor is egyértelmű, ha csak az általuk fejlesztési tevékenységre fordított összegek nagyságát tekintjük. Egy becslés szerint **2013-ban csupán az OECD DAC országai esetében a civil szervezetek kizárólag magánforrásokból (tehát a kormányzatoktól független forrásokból) kb. 23,5 milliárd dollárt fordítottak nemzetközi fejlesztési célokra.**¹ Ez a DAC donorországok által nyújtott 2013-as Hivatalos Fejlesztési Támogatás (Official Development Assistance, ODA) több, mint 17%-át jelentette. Ez az összeg, ha a civil szervezetek hozzájárulása egy DAC donor államé lenne, a donorországok 2013-as rangsorában az USA és az Egyesült Királyság között a 2. helyet jelentené. Ezek az összegek ráadásul nagy valószínűséggel alulmúlják a valós számokat, mivel nem állnak rendelkezésre standard és folyamatosan gyűjtött statisztikák a civil szervezetek esetében. A magánforrásokból, adományokból származó összegekhez pedig még hozzáadódnak a civilek azon forrásai, amelyeket a donorországok rajtuk keresztül juttatnak el a fejlődő országokba (2013-ban az ODA 16%-át, kb. 21,57 millió USD-t).²

Az NGO-k száma, amelyek hazai vagy nemzetközi fejlesztéssel foglalkoznak, világszerte folyamatosan növekszik, ahogy a szervezetek magán- de egyéb, például kormányzati forrásai is állandó bővülést mutatnak.³ A **magánforrások** zöme egyéni adományokból gyűlik össze a szervezeteknél, de egyre változatosabbak a bevételi források, növekszik a magánalapítványoktól és a szervezetek saját szolgáltatási vagy kereskedelmi bevételeiből származó összegek aránya is. Ráadásul a hozzáférhető adatokban sokszor meg sem jelennek a természetbeni hozzájárulások, vagy az önkéntesek által elvégzett munka értéke. Az utóbbi években pedig számos civil szervezet, jellemzően egyelőre még csak a régi donorországokban, új, **innovatív finanszírozási formákat** keres és próbál ki. Ilyen például a hatásbefektetésként vagy hatástőkeként lefordítható terület (impact investment), ami olyan befektetést jelent, ami piaci szint alatti hozamot eredményez, ugyanakkor kimutatható társadalmi, környezeti haszonnal jár. De ide tartoznak a mikrofinanszírozási befektetési alapok (microfinance investment funds), kedvezményes kölcsönök (concessional loans), társadalmi célú közösségi finanszírozás, adományozás (crowdfunding), vagy kölcsönzés (crowdlending) módozatai is, melyek egyre bővülő forrást jelentenek a civil szervezetek számára.

Az NGO-k által felhasznált **kormányzati források** tekintetében az OECD adatok azt tükrözik, hogy az utóbbi években a DAC országok kormányzatai többé-kevésbé konstans módon az általuk nyújtott fejlesztési támogatásoknak 12-13%-át civil szervezeteknek adja, vagy alapvető működési támogatásként (*ODA channelled to CSOs, core support*) vagy saját fejlesztési prioritásai alapján meghirdetett pályázatokon, szolgáltatási tendereken keresztül, közvetítőként, végrehajtóként alkalmazva a civil szervezeteket (*ODA channelled through CSOs*). A számok még kisebb visszaesések mellett is emelkedő trendet tükröznek, hiszen

¹ Development Initiatives (2016): Private development assistance: key facts and global estimates, Development Initiatives, Bristol

² Az adatok forrása: OECD statisztikák

³ Atkinson et al. (2011): Charitable giving for overseas development: UK trends over a quarter century in Journal of the Royal Statistical Society A, Volume 175, Issue 1, January 2012, pp. 167–190 és Development Initiatives (2014): NGO resources for development, Development Initiatives, Bristol

2004-ben ez az arány még kevesebb volt, mint 3%; az abszolút összegek pedig egyértelműen növekednek. Ez jól mutatja azt, ahogy a **donorországok egyre nagyobb mértékben veszik igénybe a civil szervezetek szakértelmét, munkáját, szolgáltatásait**. Az arányszámok persze országonként eltérnek, egyes országok a kétoldalú ODA-támogatásaik csupán 2%-át, míg mások 30-40%-át nyújtották civileknek, vagy civileken keresztül. Az új DAC-tagállamokban Magyarországon 3, Szlovéniában 11, Lengyelországban 13, Szlovákiában 20, Csehországban 23 százalék bilaterális ODA-forráshoz jutottak hozzá civil szervezetek.⁴ Egyes kutatások utalnak arra az összefüggésre, hogy **a kormányzati források valójában mágnesként működnek a magánbevételek irányában, vagyis minél több kormányzati támogatást kap egy szervezet, annál sikeresebb a magánadományok gyűjtésében is**.⁵ Ezért sok kormányzat tekint úgy is a civil-támogatásokra, mint induló tőkére, amit azért éri meg befektetni, mert általa a közpénzeken túl egyéb, állampolgároktól, cégektől, nemzetközi szervezetektől eredő forrásokat tudnak bevonni a fejlesztés finanszírozásába.

Magyar civil szervezetek NEFE kiadásai és forrásai

5 terepen folyamatosan dolgozó magyar civil szervezet kérdőíveken keresztül begyűjtött adatai azt mutatják, hogy 2015-16-ban összesen majdnem 2 milliárd, évente átlag 1 milliárd forintot költöttek nemzetközi fejlesztési, humanitárius és hazai szemléletformáló programokra. (1. táblázat) Ezek az **összegek nagyságrendileg összevethetőek a kormányzat kétoldalú NEFE-projektekre és technikai együttműködésre szánt költségeivel**, amik az OECD adatai szerint például 2016-ban kb. 2,4 milliárd forintot tettek ki.

1. táblázat: 5 magyar civil szervezet NEFE-célú kiadásai, 2015-16

	2015	2016	Összesen
NEFE és humanitárius költségek	923 000 000	882 700 000	1 805 700 000
Szemléletformálás	82 100 000	41 500 000	123 600 000
Összesen	1 005 100 000	924 200 000	1 929 300 000

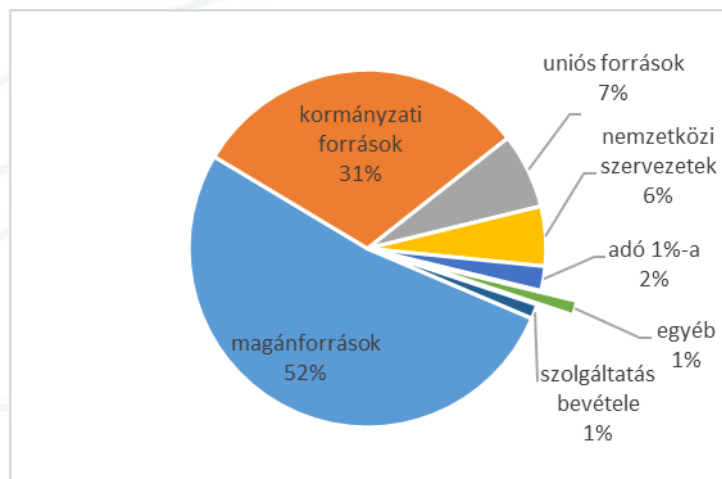
Forrás: saját kérdőíves felmérés, 2018

Ezek mögött a civil szervezeti kiadások mögött természetesen részben kormányzati fedezet állt. Azonban a terepen folyamatosan dolgozó magyar szervezetek megkeresésével végzett felmérésünk szerint NEFE-célú bevételeiken belül a magánforrások aránya a válaszoló 5 szervezet esetében 2015-16-ban elérte az 52%-ot. Ez számottevően magasabb, mint a kormányzati (30%), uniós (7%) vagy egyéb források aránya. (1. ábra)

⁴ Az adatok forrása: OECD statisztikák

⁵ Aldashev – Navarra (2014): Development NGOs: Basic facts, Université de Namur, Namur

1. ÁBRA: 5 MAGYAR CIVIL SZERVEZET NEFE-CÉLÚ BEVÉTELEINEK FORRÁSTÍPUS SZERINTI MEGOSZLÁSA, 2015-16

Forrás: saját kérdőíves felmérés, 2018

A kormányzat a fentiek figyelembevételével tehát úgy is tekinthet a jelenleg szünetelő NEFE-pályázatok által kiosztott támogatásokra, mint olyan forrásokra, amelyek a jövőben multiplikálhatják a civil szervezetek vagy akár cégek által mozgósított forrásokat. Erre az egyik legközvetlenebb példa az uniós pályázatok önrészéhez történő magyar kormányzati hozzájárulás. Ezek a projektek 10-20%-ban igényelnek hazai forrást, míg a fennmaradó rész az Uniótól érkezik, ugyanakkor a magyar hozzájárulás tényét ugyanúgy mindenhol fel kell tüntetni. Ebből következően minden szereplő számára előnyös lenne, mert potenciálisan többletforrásokat vonz be, a NEFE-pályázatok újraindítása.

Civil szervezetek és a magáncégek együttműködése

A civil szervezetek olyan tudással és kapacitásokkal rendelkeznek, melyek segíthetik a magáncégeket a kiszemelt célországokba és régiókba történő eljutásban, a kapcsolatok kiépítésében, az ellátási láncok feltérképezésében stb. Amennyiben a cégek maguk is a helyi fejlődéshez való hozzájárulás céljával érkeznek a terepre, akkor a helyben tapasztalatokkal rendelkező civil szervezetek hasznukra lehetnek, hogy az adott üzleti tevékenység mind gazdaságilag, mind környezetileg fenntartható módon, a helyi közösség jóváhagyása, akár aktív közreműködése, az emberi jogi normák érvényesítése mellett valósuljon meg. Ezeknek a feltételeknek egyébként is minden gazdasági tevékenység esetében, de kiváltképpen a NEFE-célú forrásokból megvalósított kezdeményezések során érvényesülniük kell, és a cégeknek nem pusztán CSR-lehetőséget jelent, de a mindennapi üzleti tevékenységet is elősegíti, kiszámíthatóbbá teszi a fejlődő országokban.

Ilyen fajta partnerségek léteznek magyar viszonylatban is, de nagyon ritkán. Amennyiben a kormányzat mind cégek, mind pedig civil szervezetek számára pályázatot tervez kiírni, a NEFE-ben érintett szereplők számára előnyös lenne a céges-civil együttműködés jutalmazása a pályázatok során. Ez ösztönözné partnerségek kialakítását, és mind a cégek, mind pedig a civilek kapacitását erősítené, amellet, hogy a fenntarthatósági szempontok érvényesítését is elősegítené.

2018. szeptember 5.

A projekt az Európai Bizottság támogatásával valósul meg. A kiadvány nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság véleményét, felelőssége annak tartalmára nem terjed ki.